

Regiecentrum
Bescherming en Veiligheid
Jeugd- en Gezinsbescherming

Factsheet cliëntprofielen Jeugd- en Gezinsbescherming 2014 en 2015

Een onderzoek naar de kernproblemen van 1881 (2014)
en 1610 (2015) cliënten Jeugd- en Gezinsbescherming

1. Doelgroep

BEGELEIDING IN VRIJWILLIG KADER, JEUGDBESCHERMING EN JEUGDRECLASSERING

Regiecentrum Bescherming en Veiligheid (voorheen Bureau Jeugdzorg Friesland) doet jaarlijks onderzoek naar de aard van de problematiek van jeugdigen die cliënt zijn van Regiecentrum. Het gaat om jeugdigen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd en/of waarbij sprake is van (een vermoeden) van kindermishandeling.

Het betreft gezinnen met een combinatie van complexe problemen, zoals psychiatrische problematiek, verslaving, verstandelijke beperking, werkloosheid, financiële problemen, ontbreken van sociale steun en/of een slechte woonsituatie. Zij zijn niet in staat (onvoldoende vaardig) of zijn niet bereid (zorgmijdend) om hulp te vragen.

De werkzaamheden van Regiecentrum Bescherming en Veiligheid zijn hierop afgestemd, namelijk verbindend, vasthoudend en voorwaardelijk begeleidend en ondersteunend. Met als doel dat jeugdigen zich weer veilig (thuis) kunnen ontwikkelen en opgroeien.

Door de transformatie in de jeugdzorg is de organisatie van en de visie binnen het zorgveld veranderd. Daarom gaat dit zesde onderzoek naar de cliëntprofielen over de twee jaren (2014 en 2015) rondom deze verandering. Het in kaart brengen van cliëntprofielen kan ondersteunen bij de inkoop van het zorgaanbod afgestemd op de behoefte van de jeugdige en het gezin.

Regiecentrum Bescherming en Veiligheid bestaat uit de onderdelen *Jeugd- en Gezinsbescherming* en *Veilig Thuis Friesland*. Het onderzoek cliëntprofielen heeft plaatsgevonden binnen Jeugd- en Gezinsbescherming. Deze factsheet geeft inzicht in de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek bij deze doelgroep, het aantal en soort verwijzingen door Jeugd- en Gezinsbescherming en bevat aanbevelingen voor diagnostiek en behandeling en aanbevelingen voor beleid.

De meeste jeugdigen in de onderzoeksgroep zijn 12- tot en met 17-jarigen (44,5% in 2013, 42,5% in 2014 en 45,5% in 2015).

Er zijn meer jongens (53,5% in 2013, 53,5% in 2014 en 56% in 2015) dan meisjes (46,5% in 2013, 46,5% in 2014 en 44% in 2015).

>> Na de transformatie in de jeugdzorg vindt verreweg de meeste ondersteuning vanuit Jeugd- en Gezinsbescherming plaats in het kader van een beschermingsmaatregel. In de onderzoeksgroep zijn daarom verhoudingsgewijs meer cliënten met een maatregel. Binnen de onderzoeksgroep heeft in 2013 54%, in 2014 51,5% en in 2015 65% een *jeugdbeschermingsmaatregel (ondertoezichtstelling of voogdij)*. Een *ondertoezichtstelling* wordt opgelegd door de rechtbank wanneer een gezonde en veilige ontwikkeling van een jeugdige (ernstig) wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet wordt geaccepteerd of niet beklijft. Jeugdbescherming biedt begeleiding en steun in gedwongen kader, houdt toezicht op de opvoedingssituatie, stelt voorwaarden en motiveert het gezin voor hulp. Een *voogdijmaatregel* wordt opgelegd door de rechtbank als ouders het gezag van hun kind niet meer (goed) vorm kunnen geven. Jeugdbescherming zorgt voor een vervangende en passende opvoedingssituatie en voorziet in het gezag.

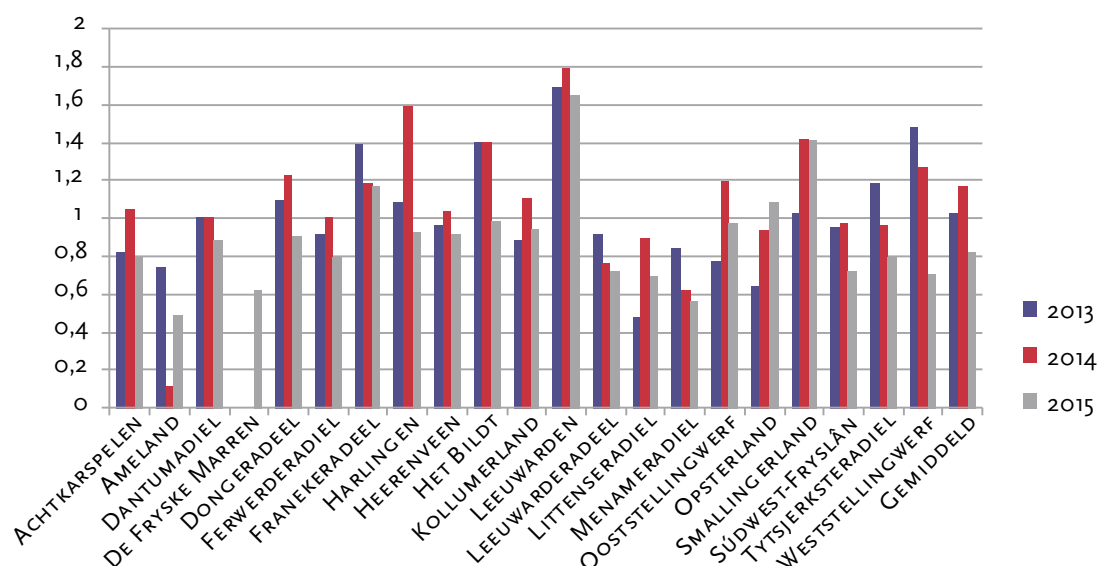
>> Binnen de onderzoeksgroep heeft in 2013 10%, in 2014 8% en in 2015 12% een *jeugdreclasseringsmaatregel*. Er is sprake van een jeugdreclasseringsmaatregel bij jeugdigen die een (ernstig) strafbaar feit hebben gepleegd en waarbij kans op herhaling duidelijk aanwezig is en/of waarbij sprake is van aanhoudend schoolverzuim. Regiecentrum Bescherming en Veiligheid verricht werkzaamheden om de leefomgeving van en voor de jeugdige te versterken en recidive en/of schoolverzuim te voorkomen.

>> Bij 36% in 2013, 40,5% in 2014 en 23% in 2015 van de onderzoeksgroep is er sprake van begeleiding in vrijwillig kader. Jeugd- en Gezinsbescherming geeft deze begeleiding aan jeugdigen die opgroeien in een zorgelijke opvoedingssituatie, waarbij de complexe, meervoudige problematiek vraagt om vrijwillige zorg en ondersteuning (met voorwaarden) om te komen tot een 'goed-genoeg' situatie, in nauwe samenwerking en afstemming met het lokale team.

2. Kernproblemen op verschillende gebieden

GEMEENTELIJK NIVEAU

In bovenstaande tabel zijn de registraties per gemeente afgezet tegen de registraties bij het CBS (van 2013, latere jaren zijn nog niet beschikbaar) in de groep jonger dan 20 jaar (dit bedekt in zeer grote mate de doelgroep van het onderzoek). Gemiddeld is 0,72-0,92%, daaronder is benedengemiddeld en daarboven is bovengemiddeld. De Fryske Marren is ontstaan na een gemeentelijke herindeling, daarom zijn de cijfers over 2013 en 2014 niet beschikbaar/betrouwbaar en daarom niet opgenomen in de tabel.

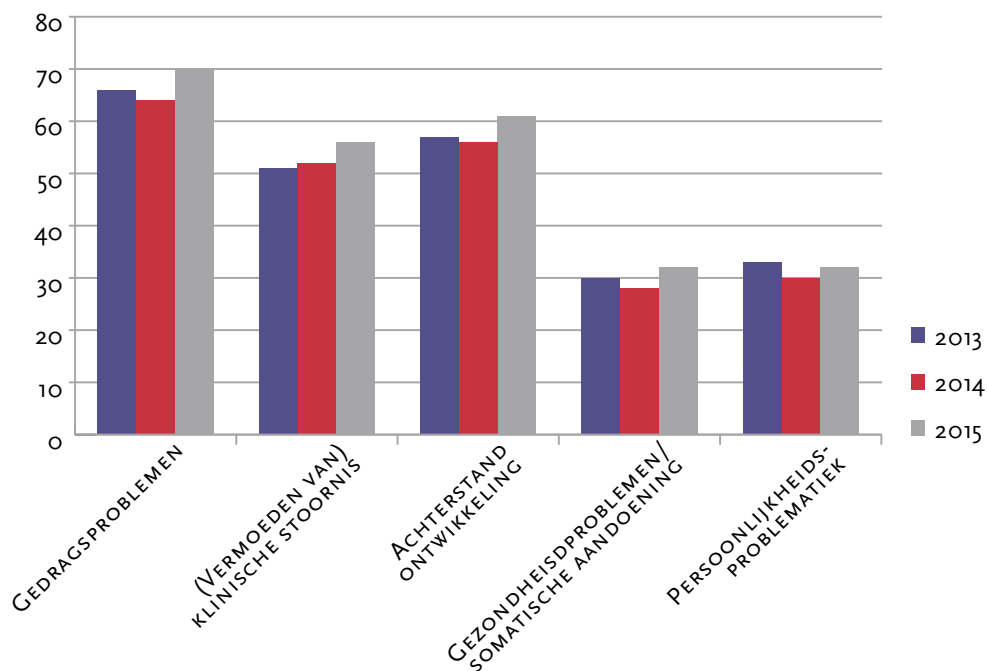
>> In 2013 is er in vijf gemeenten (Leeuwarden, Tytsjerksteradiel, Het Bildt, Franekeradeel en Weststellingwerf) sprake van een bovengemiddeld aantal registraties van jeugdigen. In 2014 is dat voor vier gemeenten (Leeuwarden, Harlingen, Smallingerland en Het Bildt) het geval en in 2015 voor zeven gemeenten (Leeuwarden, Smallingerland, Franekeradeel, Opsterland, Het Bildt, Ooststellingwerf en Kollumerland).

>> Veiligheidsproblemen (vormen van kindermishandeling) komen in 2013 bovengemiddeld voor in de gemeenten Leeuwarden, Het Bildt en Dongeradeel. In 2014 komen veiligheidsproblemen niet bovengemiddeld voor. In 2015 is dat wel weer het geval, in de gemeenten Leeuwarden en Franekeradeel.

>> In de gemeenten Leeuwarden en Smallingerland zijn alle kernproblemen van jeugdigen bovengemiddeld aanwezig ten opzichte van het provinciaal gemiddelde (2015).

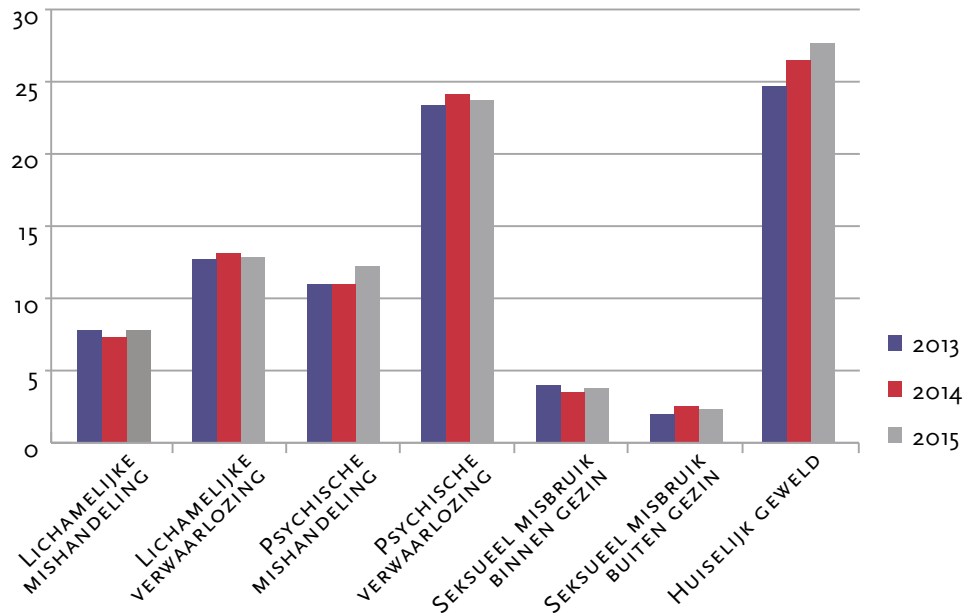

JEUGDIGEN

In bovenstaande tabel zijn de kernproblemen van jeugdigen per jaar in procenten weergegeven

- >> Bij 66,5% in 2013, 64,5% in 2014 en 70% in 2015 van de jeugdigen is er sprake van gedragsproblemen, zowel externaliserende (vooral verbale agressie en niet aan huisregels houden) als internaliserende (vooral angst en teruggetrokken gedrag).
- >> Bij meer dan de helft (51,5% in 2013, 51,5% in 2014 en 56,5% in 2015) van de jeugdigen is er sprake van een (vermoeden van een) klinische stoornis, vooral in de vorm van hechtingsproblemen, trauma en ADHD.
- >> Meer dan de helft (57% in 2013, 56,5% in 2014 en 61% in 2015) van de jeugdigen heeft een achterstand en/of problemen in de (functie)ontwikkeling, vooral emotionele en sociale problemen.
- >> Achterstanden in de ontwikkeling in de leeftijdscategorie van 0- tot 3-jarigen is behoorlijk gestegen (in 2013 30%, in 2014 26,5% naar 35,5% in 2015).
- >> Gezondheidsproblemen/somatische aandoening in de leeftijdscategorie 12- tot 17-jarigen is behoorlijk gestegen (37,6% in 2013, 28% in 2014 naar 45,5% in 2015).

In bovenstaande tabel zijn veiligheidsproblemen binnen het gezin per jaar in procenten weergegeven

- >> Problemen op het niveau van het gezin komen het meest voor, bij 86,5% (in 2013), 87,5% (in 2014) en 89% (in 2015) van de jeugdigen. In 2014 komen de gezinsproblemen met name vooral bij jonge moeders met psychische- en/of gedragsproblematiek, bij verslavingsproblematiek en bij opvoeders met een lage cognitieve begaafdheid. In 2015 komen de gezinsproblemen met name voort uit relatie- en communicatieproblemen, echtscheidingsproblematiek en multi-probleemsituaties (een langdurige stapeling van problemen in en rondom het gezin).
- >> In 2015 groeit 41% van de jeugdigen op in een gezin waarbij de opvoedingsproblemen verband houden met de echtscheiding van de opvoeders (34% in 2013 en 22,5% in 2014).
- >> Bij bijna de helft van alle jeugdigen in de onderzoeksgroep (46,3% in 2013, 47% in 2014 en 49,5% in 2015) is er sprake van veiligheidsproblemen (vorm van kindermishandeling). In de leeftijdscategorie 0- tot 3-jarigen zijn veiligheidsproblemen opvallend fors gestegen (in 2013: 53,1%, 2014: 53,5% naar 65% in 2015).
- >> In 24,5% (in 2013), 27% (in 2014) en 28% (in 2015) van de gezinnen is sprake van huiselijk geweld.
- >> In 23,3% (in 2013), 24% (in 2014) en 23,5% (in 2015) van de gezinnen wordt de jeugdige psychisch verwaarloosd.

SOCIALE CONTEXT

- >> Op het gebied 'problemen in het schoolse functioneren/de daginvulling' heeft 45% in 2013, 43% in 2014 en 49% in 2015 van de jeugdigen problemen. Het gaat vooral om de schoolprestaties, gedragsproblemen (niet aan regels houden, motivatieproblemen en schoolverzuim).
- >> Op het gebied van de vrije tijdsbesteding heeft 23,5% in 2013, 21,5% in 2014 en 25% in 2015 van de jeugdigen problemen, vooral het hebben van een risicovolle vriendengroep, geen invulling van de vrije tijd en politiecontacten.
- >> Bij de leeftijdscategorie 18 jaar en ouder valt op dat de problemen met de vrije tijd behoorlijk zijn gestegen (in 2013 67,1%, in 2014 50% naar 76% in 2015).

- >> Beschermende factoren zien we vooral bij het kind (normale intelligentie, aantrekkelijke verschijning en/of veerkracht van de jeugdige) en het gezin (goede relatie met één van de ouders, steun van broertjes en zusjes). Deze factoren zijn helpend bij het op gang brengen van verandering.
- >> Het minst zien we beschermende factoren in de sociale omgeving van de jeugdige. Bij 66% in 2013, 62,5% in 2014 en 62% in 2015 van de jeugdigen uit de onderzoeksgroep is er geen sociale steun buiten het gezin. Bij 66% in 2013, 52% in 2014 en 51% van deze jeugdigen in 2015 is er geen sprake van toegang tot zorgzame volwassenen buiten het gezin.

VERWIJZINGEN DOOR JEUGD- EN GEZINSBESCHERMING

Vanaf 1 januari 2015 brengt Jeugd- en Gezinsbescherming de verwijzingen (voor jeugdhulp) in kaart. Verwijzingen worden per 2015 alleen door Jeugdbescherming en Jeugdreclassering opgesteld. De andere verwijzingen verlopen via de lokale teams. In 2015 is 1233 keer het proces 'Verwijzing Jeugd- en Gezinsbescherming' opgestart.

De aantallen zijn onderverdeeld voor de verschillende soorten hulp:

91	Jeugd-AWBZ Intramuraal
136	Jeugd-AWBZ Extramuraal
687	Jeugd en Opvoedhulp
92	Jeugdzorg Plus
48	Generalistische Basis GGZ
153	Specialistische GGZ

* Doordat er meerdere keuzes mogelijk zijn, is de som van de aantallen niet gelijk aan het totaal aantal vastgestelde verwijzingen.

CONCLUSIES UIT HET ONDERZOEK

- >> In 2015 is er bij beduidend meer gemeenten sprake van een bovengemiddelde registratie van kernproblemen.
- >> Veiligheidsproblemen (vormen van kindermishandeling) zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. Van 24% in 2011, 38% in 2012, 46% in 2013, 47% in 2014 naar 49,5% in 2015.
- >> Voor 77% van de inzet door Jeugd- en Gezinsbescherming in 2015 is er sprake van ondersteuning in gedwongen kader. De uitkomsten van het onderzoek zijn daarom gebaseerd op (verhoudingsgewijs) meer cliënten met een maatregel.
- >> Er is een groeiende groep jeugdigen die in een gezin woont waar de opvoedingsproblemen verband houden met de echtscheiding van de opvoeders.
- >> Opvallend is dat bij alle kernproblemen geldt dat voor een zeer groot deel (80% of meer) tegelijkertijd sprake is van gezinsproblemen en gedragsproblemen.
- >> De jeugdigen hebben gemiddeld 4,2 kernproblemen in 2014 en gemiddeld 4,6 kernproblemen in 2015. Van de jeugdigen heeft in 2014 47,5% en in 2015 53,5% vijf of meer kernproblemen (op het niveau van de jeugdige, van het gezin en van de omgeving).
- >> Bij 74% van de jeugdigen hebben de problemen 'matig' of 'heel veel' invloed op het functioneren van de jeugdige (2015).
- >> Er is een grote stijging van gezondheidsproblemen/somatische aandoeningen.

3. Aanbevelingen

AANBEVELINGEN VOOR DIAGNOSTIEK EN BEHANDELING (professionals in het wijk- of gebiedsteam en zorgaanbieders)

- >> Signaleer adequaat en tijdig (dreigende) onveiligheid en ongezonde opgroeisituaties (van jonge, pre-schoolse jeugdigen) om verdere schade te voorkomen.
- >> Wees alert op inzet van gestapelde zorg (inzet van meerdere interventies tegelijkertijd) wat betreft haalbaarheid en effect. Overweeg ook om (direct) zwaardere zorg in te zetten.
- >> Gebruik een adequaat analysemodel (in het lokale veld) om onveiligheid te signaleren en de gehele situatie in onderlinge samenhang op waarde te schatten.
- >> Wees alert op gezondheidsproblemen van jeugdigen en in gezinnen en de uitwerking hiervan op het functioneren van de jeugdige en het gezin. Werk hierbij samen met de medische professionals in de keten (huisarts/jeugdgezondheidszorg).
- >> Voor ondersteuning in het vrijwillig kader: Bespreek te allen tijde het netwerk en steunbronnen van de jeugdige en het gezin. Laat de kracht en regie bij de cliënt of in het netwerk. De cliënt heeft zeggenschap over zijn eigen leven en kan altijd keuzes maken (al zijn daar soms wel consequenties aan verbonden).
- >> Blijf focussen op de jeugdige ook als er strijd is in de communicatie bij betrokkenen (denk aan echtscheiding). Grijp vroegtijdig in zodat zwaarder ingrijpen (ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing) voorkomen kan worden. Wees alert op (fysiek) geweld en ontstaan van trauma.
- >> Maak gebruik van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en betrek SAVE en/of Veilig Thuis Friesland als ouders niet kunnen of niet willen meewerken aan het opheffen van de onveiligheid.
- >> Stel continuïteit in de opvoedingssituatie van de jeugdigen altijd voorop en organiseer zo nodig hulp rondom de opvoedingssituatie, om verplaatsingen (ontwikkelingsrisico) te voorkomen.

AANBEVELINGEN VOOR BELEID (beleidsmakers van gemeenten en zorgaanbieders)

- >> Waarborg expertise op kindermishandeling en (huiselijk) geweld en echtscheidingsproblematiek' in het lokale team om dreigende onveiligheid en escalatie snel en adequaat te signaleren en hierop ook te interveniëren.
- >> Beschrijf en gebruik een leidende pedagogische visie en eenheid van taal in de jeugdzorgketen als het gaat om *veiligheid* en '*goed-genoeg*' *ouderschap*.
- >> Benut het hele spectrum van vrijwillige zorg om een dwang maatregel te voorkomen. Deze positionerende hulpverlening, waarbij voorwaarden worden gehanteerd, kan door het lokale team of het SAVE-team (Jeugd- en Gezinsbescherming) geboden worden.
- >> Garandeer de beschikbaarheid van laagdrempelige (generalistische) zorg en waar nodig specialistische zorg. Weeg voor elke cliënt af wat werkt: stapelzorg of (kortdurend) inzetten van zwaardere zorg. Match de intensiteit van de hulp met de zorgbehoefte.
- >> Waarborg daarbij een intensief (communicatie)netwerk van korte lijnen en elkaar vinden en kennen. Dit biedt continuïteit van handelen voor de cliënt en verhoogt het rendement van de ondersteuning.
- >> Borg dat elke cliënt in de eigen regio die zorg krijgt die nodig is op basis van de problematiek en de daaruit vloeiende zorgbehoefte en niet op basis van de beschikbaarheid van het aanbod/de inkoop (rechtsgelijkheid). Denk daarbij ook aan vormen van lichtere zorg bij echtscheidingsproblematiek.
- >> Vorm een (vangnet)keten rondom scholen en schoolverzuim (leerplichtambtenaar, lokale team), waarbij vroeg signaleren en interveniëren voorop staan. Dit om verlies van perspectief voor jeugdigen te voorkomen. Denk daarbij zo nodig ook (eerder) aan inzet van de jeugdreclassering (vrijwillig kader: positionerend en verbindend vanuit voorwaarden of vanuit een maatregel).
- >> Wees alert op armoedeproblematiek, vanwege de indringende invloed ervan op het welbevinden en rechten van het kind.
- >> Borg dat gezondheidsproblemen op tijd gesignaleerd worden, zodat de schade ervan op langere duur (mogelijk) beperkt kan worden.
- >> Naast de focus op kortdurende hulp, gericht op gedragsverandering, blijft zorg voor langere duur (aanhoudend ondersteunen bij chronische problematiek) nodig.
- >> Investeer structureel in kennis, vaardigheden en een reflectieve praktijk van hulpverleners, vooral over veiligheid, kindermishandeling, gezinsproblematiek en (v)echtscheiding.

Bezoekadres

Tesselschadestraat 2, Leeuwarden

Postadres

Postbus 312, 8901 BC Leeuwarden

Telefoon (058) 233 37 77

Fax (058) 233 35 04

E-mail info@regiecentrumbv.nl

www.regiecentrumbv.nl

Een overzicht van alle cliëntaantallen van Bureau Jeugdzorg Friesland/ Regiecentrum Bescherming en Veiligheid vindt u in ons jaarverslag 2014 en 2015. Deze jaarverslagen zijn te vinden op www.regiecentrumbv.nl/wie-zijn-wij/jaarbericht/ en www.regiecentrumbv.nl/wie-zijn-wij/downloads/

Regiecentrum
Bescherming en Veiligheid
Jeugd- en Gezinsbescherming

